

Marknadskontroll av cement

Byggproduktförordningen, prestandadeklaration och CE-märkning

Byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011, CPR, är en tvingande lagstiftning som gäller inom hela EU. I korthet innebär CPR ett gemensamt europeiskt sätt att bedöma och beskriva byggprodukters egenskaper. Metoder och kriterier för det finns i harmoniserade standarder. Om byggprodukten täcks av en harmoniserad standard vars övergångstid har löpt ut så ska produkten vara försedd med en prestandadeklaration och vara CE-märkt.

Byggprodukternas väsentliga egenskaper redovisas i en prestandadeklaration (DoP – Declaration of Performance), vilket görs på samma sätt inom hela EU. På detta sätt kan produkter som tillverkats i olika länder jämföras. I en prestandadeklaration anges bland annat vad tillverkaren tänkt att produkten ska användas till, vem som tillverkat den och i förekommande fall vem som har utfört tredjepartsuppgifter enligt standarden. För cement som omfattas av EN 197-1 ska där anges vilket anmält produktcertifieringsorgan som använts.

CE-märkning av byggprodukter är inte ett godkännande av produkten för användning. Genom att CE-märka byggprodukten tar tillverkaren ansvar för att uppgifter om produktens egenskaper i prestandadeklarationen och i CE-märkningen stämmer överens med de faktiska. Prestandan får sedan jämföras med kraven i nationella byggregler för att avgöra om produkten är lämplig för användning. Importörer och distributörer har också vissa skyldigheter enligt förordningen.

Boverket är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter som säljs i Sverige. Marknadskontroll utförs för att upptäcka och rätta till missvisande uppgifter om byggprodukters egenskaper och annan felaktig CE-märkning. Eventuella felaktigheter ska korrigeras av tillverkaren, antingen genom att rätta till bristerna eller genom att avlägsna produkterna från marknaden. Marknadskontrollen ger även Boverket en möjlighet att lämna information och vägledning om prestandadeklaration, CE-märkning och byggproduktförordningen.

Marknadskontroll av cement

Boverket kommer under septembermånad 2013 att genomföra marknadskontroll av cement hos svenska tillverkare, importörer och distributörer. Exakt tid anges någon vecka i förväg. Besöket beräknas ta en halv dag.

Marknadskontrollen, i form av en dokumentationskontroll, kommer att fokusera på fabrikstillverkade cementprodukter, för vilken produktstandarden SS-EN 197-1 *Sammansättning och fordringar för ordinära cement - Composition, specifications and conformity criteria for common cement* beskriver villkoren för CE-märkning.

Hos **tillverkare** kommer vi att begära följande:

- CE-märkning
- Prestandadeklaration
- Intyg om kontinuitet av produktens prestanda
- Bestämning av produkttypen på grundval av första typprovningen enligt standarden, (ITT)
- Intyg/certifikat från det anmälda produktcertifieringsorganet om tillverkningskontroll
- Dokumentation av egenkontroll och underlaget för den (t.ex. loggböcker, tester m.m.)
- Eventuella bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter för produkten

Särskilt fokus kommer att läggas på följande väsentliga egenskaper för produkterna:

- Tryckhållfasthet (compressive strength)
- Bindetid och volymbeständighet (setting time and soundness)
- Värmeutveckling (heat of hydration)
- Kloridhalt (determination of chloride content)
- Glödförlust (determination of loss of ignition)
- Olöslig rest (insoluble residue)
- Beständighet (durability)
- Puzzolanitet (pozzolanicity)

- Halten av trikalciualuminat (C3A in clinker)
- Avgivande av farliga ämnen (release of dangerous substances)

För respektive egenskap ska produktprestandan anges på det sätt som beskrivs i standarden.

För övriga egenskaper som listas i standarden, får man för produkter som ska säljas i Sverige ange NPD (No Performance Determined), ingen prestanda fastställd.

Hos **importör** kommer vi att begära följande:

- CE-märkning
- Prestandadeklaration för cement enligt EN 197-1
- Intyg över kontinuitet av produktens prestanda
- Kontaktuppgifter till tillverkare
- Eventuella bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter för produkten

Hos **distributör** kommer vi att begära följande:

- CE-märkning
- Prestandadeklaration för cement enligt EN 197-1
- Kontaktuppgifter till tillverkare
- Eventuella bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter för produkten

Det förutsätts att nämnd dokumentation kan tillhandahållas vid besöket på företaget. Om de begärda handlingarna inte finns på plats vid besöket ska dessa insändas till oss i efterhand, inom 8 dagar.

Kanske besöker vi ert företag

Boverket kommer att besöka ett antal företag och kanske kommer vi till er. Innan besöket tar vi kontakt med de företag som valts ut. I kontakten med ert företag är det viktigt att vi från Boverket vid besöket får möjlighet att träffa den som är ansvarig för prestandadeklarationer, CE-märkning och för tillverkningskontrollen. Det är därför viktigt att ni till Boverket uppger e-postadressen till den som är ansvarig för detta hos er.

Ansvar för tillverkare, importörer respektive distributörer

Tillverkare

Det är tillverkaren som är skyldig att upprätta en prestandadeklaration som beskriver produktens väsentliga egenskaper utifrån de metoder och kriterier som anges i standarden. När prestandadeklarationen är färdig ska produkten CE-märkas. Genom CE-märkningen visar tillverkaren sitt ansvar för att produkten överensstämmer med angivna prestanda och alla tillämpliga krav enligt byggproduktförordningen. Artikel 9 i byggproduktförordningen reglerar hur CE-märkningen ska göras. Är det inte möjligt att sätta CE-märkningen direkt på produkten får den sättas på förpackningen eller i ett dokument som följer produkten.

Tillverkaren ansvarar alltså för att produktens CE-märkning är korrekt. Det är också tillverkarens ansvar att upprätta en prestandadeklaration. Genom att underteckna prestandadeklarationen försäkras att uppgivna prestanda överensstämmer med den produkttyp som deklarationen avser. Prestandadeklarationen ska vara skriven på svenska för produkter som säljs i Sverige.

Tillverkaren ska också se till att det finns kemikalieinformation om produkten på svenska, när sådan information krävs enligt europeisk kemikalielagstiftning (Reach). Vidare ska tillverkaren se till att det finns bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter på svenska som följer produkterna.

Uppgifter till marknadskontrollmyndighet

På begäran av en marknadskontrollmyndighet är tillverkaren enligt 11 kap 8 § första stycket 3 plan- och bygglagen (2010:900) skyldig att förse myndigheten med all information och dokumentation som krävs för att visa att produkten stämmer överens med prestandadeklarationen och andra tillämpliga krav i byggproduktförordningen. Denna information får vara på svenska eller engelska, eller annat språk som marknadskontrollmyndigheten och uppgiftslämnaren kommer överens om.

Importör

Om byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard köps in från tredje land, ska importören bland annat se till att produkterna är försedda med en prestandadeklaration på svenska och är CE-märkta. Om så inte är fallet får produkterna inte säljas på den inre marknaden. Som importör gäller det också att kontrollera att tillverkaren har upprättat all erforderlig teknisk dokumentation som grund för prestandadeklarationen.

Importören ska även se till att det finns kemikalieinformation om produkten på svenska, när sådan information krävs enligt europeisk kemikalielagstiftning (Reach). Bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter om byggprodukterna ska också vara på svenska. Vidare ska importören se till att produkten bär tillverkarens firmanamn eller varumärke och kontaktuppgifter samt en beteckning

som gör produkten spårbar. Är det inte möjligt att märka produkten med dessa uppgifter får de finnas på förpackningen eller i ett dokument som följer produkten.

Importören ska dessutom märka produkterna med sitt eget namn, firmanamn eller varumärke. Även importörens uppgifter får finnas på förpackningen eller i ett dokument som följer produkten om det inte är möjligt att ange dessa på produkten.

Under den tid som importören ansvarar för produkten ska vederbörande se till att dess prestanda inte försämras, dvs. ha rutiner för lämpliga transportförhållanden, lagring och liknande.

Uppgifter till marknadskontrollmyndighet

På begäran av en marknadskontrollmyndighet är importören skyldig 11 kap 8 § första stycket 3 plan- och bygglagen (2010:900) att förse myndigheten med all information och dokumentation som krävs för att visa att produkten stämmer överens med prestandadeklarationen och andra tillämpliga krav i byggproduktförordningen. Denna information får vara på svenska eller engelska, eller annat språk som marknadskontrollmyndigheten och uppgiftslämnaren kommer överens om.

Fall där tillverkaransvar ska tillämpas på importörer

Om importören säljer byggprodukterna under eget (företags-)namn eller varumärke likställs han med tillverkare och är skyldig att prestandadeklarera och CE-märka produkterna. Om produkten redan är provad i enlighet med den harmoniserade standarden av den ursprunglige tillverkaren, finns det möjlighet att använda dessa provningsresultat och dokumentationen. Detta kräver dock att importören har vederbörandes tillstånd.

Ändrar importören en produkt som redan säljs inom EU så att dess prestanda påverkas övergår tillverkaransvaret på importören.

Distributör

Distributören ansvarar för att byggprodukten är CE-märkt och har en prestandadeklaration på svenska om den omfattas av en harmoniserad standard. När det krävs kemikalieinformation om produkten ska distributören se till att sådan finns på svenska för byggprodukter som säljs här.

Distributören är också skyldig att se till att produkten åtföljs av bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter på svenska. Vidare ska distributören se till att produkten bär tillverkarens firmanamn eller varumärke och kontaktuppgifter samt en beteckning som gör produkten spårbar. Är det inte möjligt att märka produkten med dessa uppgifter får de finnas på förpackningen eller i ett dokument som följer produkten. Är produkten importerad till EU ska distributören

kontrollera att också importörens namn, firmanamn eller varumärke har angetts på motsvarande sätt som tillverkarens.

Finns det skäl att tro att produkten inte stämmer med den uppgivna prestandan eller med andra tillämpliga krav enligt byggproduktförordningen får produkten inte säljas förrän detta korrigerats. Distributören ska underrätta tillverkaren (ev. importör) om en risk kan anses föreligga.

Under den tid som distributören ansvarar för produkten ska vederbörande se till att dess prestanda inte försämras, dvs. ha rutiner för lämpliga transportförhållanden, lagring och liknande.

Uppgifter till marknadskontrollmyndighet

På begäran av en marknadskontrollmyndighet är distributören enligt 11 kap 8 § första stycket 3 plan- och bygglagen (2010:900) skyldig att förse myndigheten med all information och dokumentation som krävs för att visa att produkten stämmer överens med prestandadeklarationen och andra tillämpliga krav i byggproduktförordningen. Denna information får vara på svenska eller engelska, eller annat språk som marknadskontrollmyndigheten och uppgiftslämnaren kommer överens om.

Fall där tillverkaransvar ska tillämpas på distributörer

Om distributören säljer byggprodukter under eget företagsnamn eller varumärke likställs han med tillverkare och övertar ansvaret för prestandadeklaration och CE-märkning av produkterna. Om produkten redan är provad i enlighet med den harmoniserade standarden av den ursprungliga tillverkaren, finns det möjlighet att använda provningsresultaten och dokumentationen. Men det kräver att distributören har vederbörandes tillstånd.

Ändrar distributören en produkt som redan säljs inom EU så att dess prestanda påverkas övergår tillverkaransvaret på distributören.

Sanktioner

Om en produkt brister i kraven på CE-märkning ska tillverkaren beredas tillfälle att rätta felaktigheten.

Sker inte rättelse kan Boverket besluta om föreläggande om rättelse. Ett sådant föreläggande kan förenas med vite.

Om rättelse inte sker kan det bli fråga om att utfärda förbud mot försäljning av produkten.

Felaktig CE-märkning kan leda till böter alternativt byggsanktionsavgift.

Kontakt på Boverket

Är det något som är oklart eller har du frågor går det att kontakta Boverket registraturen@boverket.se.

Mer information

http://www.boverket.se/Global/Bygga_o_forvalta/Dokument/Byggprodukter/110404%20byggproduktforordningen%20SE.pdf

http://www.boverket.se/Global/Bygga_o_forvalta/Dokument/Byggprodukter/Rattelse-byggproduktforordningen-20130412.pdf

- Vilket ansvar har jag för CE-märkning?
<http://www.boverket.se/Bygga--forvalta/CE-markning-och-marknadskontroll/Informationsmaterial-om-CE-markning/Vilket-ansvar-har-jag-for-CE-markning/>
- Boverkets broschyr "CE-märk nu!"
<http://www.boverket.se/Om-Boverket/Webbokhandel/Publikationer/2012/CE-mark-nu/>
- Boverkets broschyr "CE dig för!"
<http://www.boverket.se/Om-Boverket/Webbokhandel/Publikationer/2013/CE-dig-for/>